

Viktig pedagogisk information kring eleven _____
i klass _____

De vuxna som x lättast pratar med och har störst förtroende för är:

De elever x lättast och helst umgås med är:

X intressen och största styrkor är:

Vi gör såhär...

- för att x ska veta vad som ska hända under dagen:
- vid förändringar:
- vid avslut och uppstart av olika aktiviteter:
- för att förebygga att x blir frustrerad/arg/ledsen:
- då x är frustrerad/arg/ledsen:
- då vi behöver lugna/avleda x:
- vid hämtning/lämning:

- i matsituationen:
- på idrotten:
- på slöjden:
- på musiken:
- på bilden:
- övriga lektioner i klassrummet:
- övriga aktiviteter utanför klassrummet:
- på raster:
- på fritids:
- utflykter/schemabrytande aktiviteter:

Övrig info:

Handledning till blanketten: **Viktig pedagogisk info**

Det är självklart viktigt att vara informerad kring alla elever i klassen/i fritidsgruppen, men kring vissa elever kan det vara extra betydelsefullt att veta **vad som är viktigt** och hur man bäst möter eleven pedagogiskt. Det kan handla om att man som pedagog eller vikarie behöver veta hur man bäst bemöter, förbereder, informerar och kommunicerar med eleven eller förebygger och hanterar svåra situationer som kan uppstå i verksamheten. Att ha en samsyn i arbetslaget och att vara noggrann med detaljer och rutiner hör till framgångsfaktorerna när det gäller att få till en fungerande skolvardag för elever och pedagoger.

De vuxna som x lättast pratar med och har störst förtroende för är:

Det är viktigt att veta vem eller vilka av de vuxna på skolan som eleven känner störst förtroende för och har bäst kontakt med så att man kan få mer info via dem, eller ta hjälp av dem om det uppstår svåra situationer.

De elever x lättast och helst umgås med är:

Det är också viktigt att veta vilka andra elever som eleven känner sig mest trygg med eller har lättast för att leka med, både när det gäller upplägg av lektionsinnehåll och rast/fritids. Vissa elever kan ha en lugnande effekt, skapa motivation eller vara ett stöd i olika situationer. Andra kan av olika anledningar vara betydligt svårare för eleven att umgås med.

X intressen och största styrkor är:

Känner man till elevens styrkor och intressen är det lättare att bygga upp lektioner som blir motiverande och meningsfulla och det kan även vara en ingång att etablera kontakt och bygga upp en relation via. Vid svåra situationer kan just intressen vara det man kan avleda och lugna situationen med.

Vi gör såhär...

Pedagogik är ett "görande", dvs. det handlar om vad och hur vi gör saker med eleverna. Elever är olika och har olika behov av stöd, men vissa saker kan generellt vara bra att tänka på och göra. Att ha en samsyn kring varför, vad, när, var, vem och hur underlättar arbetet i skolan/på fritids.

- **för att x ska veta vad som ska hända under dagen:**

På vilket sätt förbereder och informerar vi eleven om vad som ska hända under dagen? Har eleven ett dagsschema som hen förstår? Är det skrivet, med bildstöd, står det på tavlan, finns det på bänken, är det bärbart? Hur använder de vuxna eller eleven själv schemat –

stryker efter hand, plockar ner bilder successivt? När får eleven information – på morgonen, inför varje nytt moment, i slutet av dagen inför nästa dag? Vem informerar eleven? Är eleven självständig i att ha koll på vad som ska hända eller tar eleven stöd av att se vad klasskamraterna gör eller behöver någon vuxen finnas med och påminna eller verbalt informera eleven?

- **vid förändringar:**

Då plötsliga förändringar brukar kunna vara svåra att hantera är det bra att försöka förebygga oro genom att förbereda och förklara vad som ska hända och varför det blev en ändring. Att använda papper och penna och rita eller beskriva förändringen kan vara ett bra sätt. Att skriva in eller visa på schemat ett annat. Att försöka hålla överenskommelser och rutiner vid exempelvis tider för hämtning och lämning eller när man byter aktivitet/personal är önskvärt.

Det är även viktigt att förstå att förändringar av vilken storleksgrad som helst kan orsaka stress och oro och att det i dessa tillfällen är viktigt att bemöta eleven med en så lugn framtoning som möjligt – prata med låg och lugn röst, använd inte en massa talat språk i onödan utan guida eleven igenom förändringen på ett så lugnt sätt som möjligt. Enas om vad som ska göras för att hjälpa eleven hantera förändringar.

- **vid avslut och uppstart av olika aktiviteter:**

Ofta kan övergångar mellan olika aktiviteter vara de mest kritiska lägena där det gäller att ha bra strategier och även förmåga att avgöra och anpassa kravnivå för stunden. En del elever har svårt att komma igång och starta och kan dessutom ha svårt för att be om hjälp eller bli frustrerade av att behöva vänta eller få frågan om de behöver hjälp. Då kan det vara bra att man bara finns till hands direkt i starten av aktiviteten, och utan att kommentera det, bara hjälper eleven att fokusera eller starta igång. Det brukar vara bra att fokusera på materialet istället för på eleven då man hjälper och att sätta eller ställa sig bredvid och inte söka ögonkontakt kan också kännas mer behagligt för eleven.

Förbered eleven på avslut lagom lång tid före övergången. Man kan göra det genom att säga att "Nu är det 5 minuter tills vi ska lägga undan/avsluta det vi håller på med" ... "Nu är det 2 minuter kvar ..." Tidshjälpmiddel som Timetimer, Timstock eller Timglas kan också vara hjälpsamt (men ibland upplevas stressande). Ibland kan man försöka överlappa aktiviteter, dvs. ta fram det man ska påbörja och visa det innan man avslutat det andra. Det kan vara enklare att avsluta om det andra har påbörjats och fångat intresset hos eleven. Då kan man mer obemärkt avsluta det eleven höll på med.

Om eleven verkar stressad/frustrerad eller orolig vid övergångarna är det viktigt att inte förvärra situationen genom att komma med utökade krav. Ett exempel: Om eleven håller på och leker med Lego och ytterst motvilligt vill avsluta detta för att gå till matsalen för att äta, är det kanske inte läge att påstridigt få eleven att städa upp Legot, när väl eleven rest sig och

börjat gå mot dörren. Det blir en extra övergång som förmodligen ökar elevens frustration och gör det svårare att gå iväg och äta.

Försök använda naturliga avslut eller skapa sådana övergångar som har naturliga avslut. "När sidan är gjord, när låten tar slut, när vi ätit upp bananen... då ska vi..."

Vilka olika strategier kan användas för just denna elev?

- **för att förebygga att x blir frustrerad/arg/ledsen:**

Det är viktigt att man gör en kartläggning tillsammans med eleven och dess vårdnadshavare kring vad som kan göra att eleven blir frustrerad/arg/ledsen. Alla elever och alla människor blir frustrerade/arga/ledsna utifrån anledningar som är allmänmänniskliga – när man inte förstår, inte vill, inte kan/klarar av, inte mår bra, inte gör sig förstådd/kan förklara vad man känner eller vill, när man blir kränkt/retad/missförstådd eller missförstår.

Det är dock olika saker som triggar olika människor/elever olika mycket och det är detta som är viktigt att ta reda på. Ett bra material för att kartlägga detta kan vara "En 5:a kan få mig att tappa kontrollen" (www.pedagogisktperspektiv.se) Vet man om vad som riskerar att trigga igång starka känslor hos eleven är det enklare att försöka förebygga, undvika eller förbereda eleven på det som ska hända. Att använda "Sociala berättelser" (När tålamodsburken rinner över, G. Lundkvist) för att beskriva, förklara och ge eleven förslag på bra strategier i svåra situationer kan vara bra, eller att använda materialet "Smarta tankar om starka känslor" (Gothia Fortbildning).

Vad har kommit fram som kan upplevas "triggande" för eleven och vad ska göras för att förebygga svåra situationer?

- **då x är frustrerad/arg/ledsen:**

Även om man försöker förebygga att eleven blir frustrerad/arg/ledsen så kan det ju ändå inträffa. Då är det viktigt att ha en samsyn kring hur man bäst bemöter eleven i denna stund och hur man agerar för att återfå en lugn lärmiljö för alla inblandade i situationen. Att vara lågaffektiv innebär att man som vuxen agerar på ett lugnt sätt, behåller en lugn och lågmäld röst och gör allt för att lugna ner situationen i stunden. Att höja rösten, ropa på eleven från avstånd, ta tag i eleven och använda starka "NEJ" är INTE lågaffektivt och brukar oftast göra situationen svårare att hantera för alla. Det är bättre att sakta gå nära eleven, sätta sig ner, undvika alltför mycket ögonkontakt och visa att man finns där för att stötta eleven.

Att avleda med någonting som kan få eleven att komma ur det låsta känsloläget är oftast den allra bästa strategin. Det kan vara att man försöker gå ut om man är inne då det sker, att man hämtar någonting som man vet har en lugnande/starkt motiverande effekt på eleven och att man ser till att vara med eleven tills allt har lugnat ner sig. I detta läge är det ju även helt avgörande att det finns fler vuxna som kan ta hand om eventuella övriga inblandade.

Det är oftast mycket svårt att samtala om det som skett medan eleven fortfarande är upprörd så det bästa är att låta situationen bli lugn, fortsätta med det planerade om möjligt, och efterarbeta situationen vid ett senare, lugnare tillfälle. Det är viktigt att man vid detta tillfälle inte är ute efter att skuldbelägga eller tillrättavisa eleven utan samtalar på ett sätt som ger eleven möjlighet att känna sig stöttad och som gör att eleven kan få strategier som fungerar bättre i liknande situationer. Även här kan materialen jag tidigare nämnt vara till stor nytta. Läs även gärna "Beteendeproblem i skolan", (Bo Hejlskov Elvén). Vilken handlingsplan har ni kommit fram till för denna typ av situation?

- **då vi behöver lugna/avleda x:**

Vad är det för någonting som har en lugnande effekt på eleven? Vilka saker/aktiviteter är lugnande och motiverande nog att kunna använda i lägen då man behöver avleda elevens tankar/känslor? Hur ska de vuxna förhålla sig/bemöta eleven?

- **vid hämtning/lämning:**

Hämtning och lämning kan vara påfrestande situationer för såväl elev som för vårdnadshavare. Det kan finnas behov av att förmedla information och det kan även finnas mycket känslor inblandade i situationen. Det handlar även om rutiner och tidpunkter. Om eleven är känslig för förändringar kan det vara extra viktigt att man tillsammans med vårdnadshavare kommer fram till en fungerande rutin som är möjlig att hålla i så stor utsträckning som möjligt.

Om det finns behov av att överföra information mellan de vuxna bör man hitta andra sätt och tider att göra det på så att man inte pratar över huvudet på eleven. Kan man hitta passande tid för att prata på telefon eller komma överens om att ha mail-konversation eller möten vid bestämda tillfällen kan det kännas som en bra rutin för båda parter.

Vilka rutiner har ni kommit fram till som de bästa för såväl elev, som för de vuxna?

- **i matsituationen:**

Matsituationen kan av flera anledningar vara en svår situation för eleven. Det är en miljö som ofta är rörig och fylld av ljudintryck. Att äta innebär också syn-, smak-, lukt- och konsistensintryck och användande av motorik och koordination. Man förväntas dessutom ofta kunna ha en social kommunikation och kunna förhålla sig till olika sociala regler, kunna vänta, turas om och hantera tid.

Vissa elever har extra svårt att under dessa omständigheter få i sig tillräckligt med mat, vilket gör att energinivån kan riskera att bli extra låg under dagen. För dessa elever kan man behöva tänka till och anpassa matsituationen så att eleven får i sig mer näring under dagen. Kan eleven äta vid en tidpunkt då det är som lugnast? Finns det en särskilt bra placering i matsalen? Behöver eleven få specialkost? Äta i lugn och ro någon annanstans? Ha en vuxen bredvid sig? Ha annan mat med sig hemifrån? Vilka strategier har eleven behov av?

- **på idrotten:**

Idrotten kan vara ett komplext ämne för vissa elever. Det innefattar ofta flera moment såsom ombyte, duschning, fysisk aktivitet inomhus eller utomhus. Många gånger finns det en upplevelse av prestation och laginsats med i bilden. En del elever kan vara väldigt känsliga för att ta av och på sig kläder tillsammans med andra, andra kan ha svårt för duschen, ha svårt att förlora eller tycka att de motoriska momenten är svåra. Här kan det behövas en kartläggning tillsammans med eleven för att ringa in vilka delmoment inom idrottsämnet som är svåra respektive möjliga att hitta ingångar till.

Kan eleven duscha hemma istället för på skolan? Går det att byta om i eget rum? Behöver man vara ombytt? Vilken typ av rörelse är positiv och motiverande för eleven? Kan man undvika tävling och prestation i så hög utsträckning som möjligt? Går det att lägga upp en mer teoretisk/praktisk idrott med fokus på livskunskap – rörelse-hälsa-kost-stresshanteringskunskap om krissituationer-natur och friluftsliv? Behöver eleven extra vuxenstöd under lektionerna eller behöver eleven ett individuellt upplägg/mindre grupp?

Vilken kartläggning är gjord och vilket fokus har hittats kring ämnet idrott för eleven?

- **på slöjden:**

Slöjd är ett kreativt ämne där man ska kombinera en mängd olika färdigheter, tekniker och förmågor i en miljö som ganska ofta är full av sinnesintryck. Då man både ska planera och utföra moment som innefattar olika tekniker och verktyg/redskap kommer såväl motoriken och förmågan till planering, organisation och föreställningsförmåga att prövas. Många gånger uppstår dessutom situationer där elever behöver vänta på att få hjälp och guidning att fortsätta arbetet.

Här blir det viktigt att dels fundera kring miljön och dess intryck, men även betydelsen av tydliga instruktioner, möjlighet till begränsade val, mallar för planering och dokumentation. Vilken kartläggning är gjord kring förmågor, färdigheter och intresseingångar?

Vilken typ av stöd behöver eleven i detta ämne?

- **på musiken:**

Musikämnet är även det ett ämne som innefattar motorisk färdighet att hantera olika instrument och att klara av en miljö som ofta blir fylld av framför allt ljudintryck. Även här kan förmågan till turtagning, att kunna vänta och att följa instruktioner vara viktigt att titta lite extra på.

Vilken kartläggning är gjord kring förmågor, färdigheter och intresseingångar?

Vilken typ av stöd behöver eleven i detta ämne?

- **på bilden:**

Bilden är ett ämne som även det innefattar förmågan att planera, hantera olika tekniker, material och verktyg. Även här kan föreställningsförmåga, förmåga att vänta och följa instruktioner vara viktiga att titta på. Här blir det också viktigt att fundera kring miljön och dess intryck, men även betydelsen av tydliga instruktioner, möjlighet till begränsade val, mallar för planering och dokumentation.

Vilken kartläggning är gjord kring förmågor, färdigheter och intresseingångar?

Vilken typ av stöd behöver eleven i detta ämne?

- **övriga lektioner i klassrummet:**

Finns det fungerande rutiner som är viktiga att känna till och hålla sig till i klassrummet? Start och avslut av dagen, start och avslut på lektioner? Vilka regler finns? Särskilda relationer i gruppen att känna till? Signaler/rutiner för att påkalla uppmärksamhet eller skapa arbetsro? Behov av stöd?

- **övriga aktiviteter utanför klassrummet:**

Arbetar eleven/klassen på andra platser än i klassrummet? Vad gäller där? Rutiner/regler? Behov av stöd?

- **på raster och på fritids:**

Raster och fritids är ofta friare i sin utformning, vilket både skapar möjligheter och svårigheter för eleverna. Det ställer högre krav på den sociala förmågan, den motoriska förmågan, föreställningsförmågan, förmågan att kommunicera och att hantera olika konfliktsituationer. Vilka rutiner/regler gäller här? Hur förbereder man eleven på lekar och andra sociala situationer? Hur får eleven hjälp att planera sin tid och välja aktivitet? Vilket stöd behövs för att förebygga och hantera konfliktsituationer och få till ett fungerande samspel och en meningsfull och hanterbar fritid/rast?

- **utflykter/schemabrytande aktiviteter:**

För vissa elever kan utflykter och andra schemabrytande aktiviteter som innebär att man plötsligt gör någonting annat än det man brukar, vara svåra att hantera. Information och förberedelse är ofta helt avgörande för att det ska fungera bra. Informationen kan ofta behöva vara mer detaljerad än vad man kan tro är nödvändig och det är viktigt att informationen når både eleven själv och dess vårdnadshavare. Ofta tjänar man på att ha en "Plan B", dvs. att ha en plan för vad man gör om det skulle visa sig bli för komplex situation. Vem gör vad med eleven då? Att ha med sig tydlig information om vad som ska hända och gärna också ha med sig saker/tankar kring vad som kan avleda eller lugna eleven i sådana lägen är bra. Att veta vem man ska kontakta likaså.